

Қысқаша әдіснамалық түсініктемелер

Жұмыссыздық деңгейі – жұмыс күші санындағы жұмыссыздар санының пайызбен есептелген үлесі.

Жұмыс күші – тауарлар мен қызметтер өндіру үшін жұмыс күшінің ұсыныстарын қамтамасыз ететін, жұмыс күшін өлшеу үшін белгіленген жастағы халықтың бөлігі. Жұмыс күшінің санына экономикалық қызметтің барлық түрлерінде жұмыспен қамтылғандар және жұмыссыздар кіреді.

Жұмыспен қамтылған халық – әркім өз жағдайы бойынша бір аптаға тең белгілі бір қысқа кезең ішінде мынадай:

а) «жалдамалы (ақы төленетін) қызметкер»;

б) «өз бетінше жұмыспен қамтылған қызметкер»

санаттарының біріне жатқызылуы мүмкін тиісті жастағы барлық адамдар.

Жалдамалы қызметкерлер – еңбекақы, сыйлықақы, үстемеақы және т.с.с. немесе заттай нысанда ақы төлеу (сыйақы) қарастырылған жалдану шарты бойынша жұмыс істейтін адамдар.

Өз бетінше жұмыспен қамтылғандар – бұл сыйақы мөлшері тікелей тауарлар мен қызметтерді (өткізуден) (бұл жерде өзінің тұтынуы табыс бөлшегі ретінде қаралады) түскен табысқа байланысты жұмыспен қамтылу.

Жұмыссыздар – жұмыс күшін өлшеу үшін белгіленген жастағы, қаралатын кезеңде:

- жұмыссыз болған (табысты жұмысы болмаған);

- оны іздеумен белсенді айналысқан;

- уақыттың белгілі бір кезеңі ішінде жұмысқа кірісуге дайын болған деген үш негізгі критерийге бір мезгілде жауап берген адамдар.

Бір қызметкердің орташа айлық атаулы жалақысы - жалақының есептелген қорының сомасын қызметкердің нақты санына және есепті кезеңдегі айлар санына бөлу жолымен анықталады.

Атаулы жалақы индексі – есепті кезеңде базистік кезеңмен салыстырғанда жалақының өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш.

Нақты жалақы индексі – есепті кезеңдегі бағаның өзгеруін ескере отырып базистік кезеңмен салыстырғанда атаулы жалақының өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш.

Атаулы жалақы индексі тауарлар мен көрсетілетін жұмысшының тұтыну бағасының индексіне бөлу жолымен анықталады. Екі индекс те бір және сол уақыт кезеңіне жатады.

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) – халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаттары.

Нақты ақшалай табыстар индексі – бағаның базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі өзгерісін ескере отырып атаулы ақшалай табысының өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш.

Тұтыну шығыстары – бұл халықтың тұтыну тауарлары мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға бағытталатын ақшалай шығыстары. Үй шаруашылықтарының тұтыну шығыстары уақыт кезеңдері бойынша едәуір ауытқуы мүмкін тұтыну бағаларының деңгейіне едәуір дәрежеде тәуелді. Пайдалану түрлері бойынша тұтыну шығыстарының құрамы тамақ өнімдерін, үйден тыс жерлерде тамақтану шығыстарын, алкогольді ішімдіктерді, темекі өнімдерін, азық-түлік емес тауарларды және ақылы қызметтерді сатып алуды қамтиды.

Табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен (азық-түлік қоржынының құнынан) төмен халықтың үлесі – ең төменгі күнкөріс деңгейінен (азық-түлік қоржынының құнынан) төмен табыстары бар халық санының халықтың жалпы санына пайыздық өлшемдегі қатынасы.

Сізге толығырақ ақпарат қажет пе?

Республикамыздың әлеуметтік-экономикалық дамуының барлық негізгі индикаторларын Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің www.stat.gov.kz Интернет-ресурсынан таба аласыз.

«Қазақстан Республикасындағы еңбекақы», «Қазақстанда жұмыспен қамтылу», «Қазақстан халқының тұрмыс деңгейі» статистикалық жинақтары «Ресми статистика/Салалар бойынша/Жарияланымдар» бөлімінде орналастырылған.

«Ресми статистика/Салалар бойынша» бөлімінде халықты жұмыспен қамту, еңбекақы төлеу, халықтың өмір сүру деңгейі статистикасы бойынша бюллетендер; сондай-ақ, жедел-ақпараттар орналастырылған.

Сіздің басқа да сұрақтарыңыз бар ма?

Еңбек және тұрмыс деңгейі статистикасы басқармасына хабарласыңыз:

Наталья Евгеньевна Белоносова

Басқарма басшысы

Тел. +7 7172 749022

E-mail: nat.belonosova@economy.gov.kz

Гүлнар Шілдебайқызы Бекішева

Бас сарапшы

Тел. +7 7172 749504

E-mail: gul.bekisheva@economy.gov.kz

Алмагүл Қадырбекқызы Саметова

Бас сарапшы

Тел. +7 7172 749554

E-mail: A.Sametova@economy.gov.kz

Гүлжан Құлғазықызы Дәуренбекова

Бас сарапшы

Тел. +7 7172 749384

E-mail: g.daurenbekova@economy.gov.kz

Мұхтарбек Әбдіразақұлы Әбдіразақов

Бас сарапшы

Тел. +7 7172 749806

E-mail: m.abdurazakov@economy.gov.kz

Біздің мекенжайымыз:

Қазақстан Республикасы, 010000

Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік ел, 8

Министрліктер Үйі, 4 кіреберіс

Ақпараттық қызмет: +7 7172 749010, 749011

Факс: +7 7172 749546

E-mail: kazstat.rk@gmail.com

Интернет-ресурсы: <http://www.stat.gov.kz>

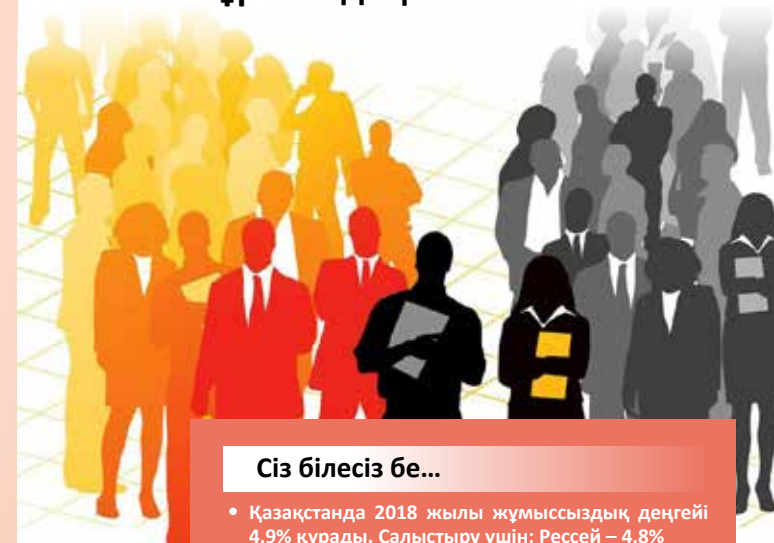
Таралымы: 300 дана

Қазақстан Республикасы
Ұлттық экономика министрлігі
Статистика комитеті

www.stat.gov.kz

Қазақстандағы халықтың еңбек және тұрмыс деңгейі

Сіз білесіз бе...

- Қазақстанда 2018 жылы жұмыссыздық деңгейі 4,9% құрады. Салыстыру үшін: Ресей – 4,8%
Германия – 3,4%
Франция – 9,2%

Қазақстанда 2018 жылы бір қызметкердің орташа айлық атаулы жалақысы 162673 теңгені құрады

Қазақстанда соңғы 5 жылда (2014-2018 жылдарға) кедейліктің деңгейі 1,5 есеге жоғарылап, 2018 жылы 4,3% құрады

2018 жылы алдын-ала деректер бойынша Қазақстанда орташа алғанда халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстың ең жоғары мөлшері Атырау облысында (180115 теңге), Нұр-Сұлтан (146892 теңге) және Алматы (140542 теңге) қалаларында, ал төмен мөлшері – Түркістан облысында (43622 теңге) және Шымкент (57620 теңге) қаласында белгіленді

Қазақстанда еңбек статистикасы бойынша көрсеткіштерді қалыптастыру Халықаралық Еңбек Ұйымының (ХЕҰ) ұсыныстары мен стандарттарына сәйкес жүзеге асырылады. Еңбек статистикасының көрсеткіштері Халықаралық валюта қорының Деректерді таратудың арнайы стандарттары (ХВҚ ДТАС) сапасының барлық параметрі бойынша сәйкес деп танылды.

Еңбек бойынша статистикалық ақпаратты жинау және жариялау екі бағытта: еңбек нарығының көрсеткіштері және еңбекақы төлеу көрсеткіштері жүзеге асырылады.

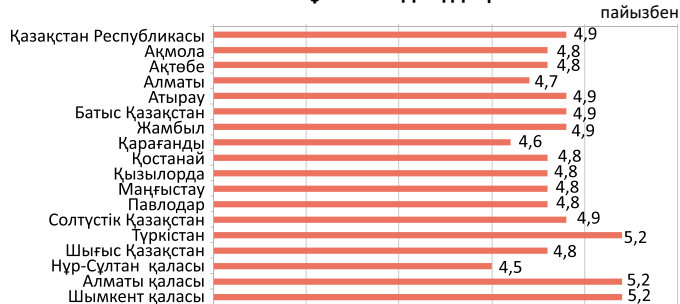
Еңбек нарығының көрсеткіштерін қалыптастыру көздері республиканың барлық аумағында жүргізілетін жұмыс күшін іріктемелі зерттеу материалдары болып табылады.

Еңбек нарығының негізгі индикаторлары

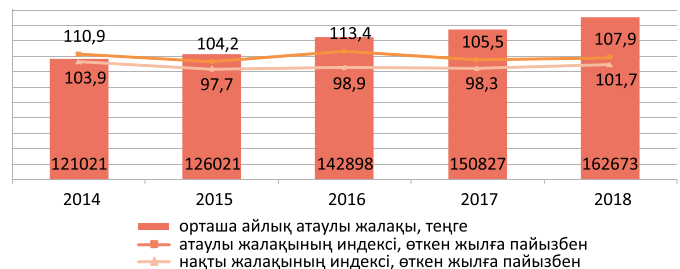
	15 жас және одан жоғары жастағы халыққа шаққанда				
	2014	2015	2016	2017	2018
Жұмыс күші, мың адам	8 962,0	8 887,6	8 998,8	9 027,4	9 138,6
Халық санындағы жұмыс күші үлесі, пайызбен	70,7	69,7	70,0	69,7	70,0
Жұмыспен қамтылған халық, мың адам	8 510,1	8 433,3	8 553,4	8 585,2	8 695,0
Жалдамалы қызметкерлер	6 109,7	6 294,9	6 342,8	6 485,2	6 612,5
Өзін-өзі жұмыспен қамтыған қызметкерлер	2 400,4	2 138,4	2 210,5	2 099,2	2 082,5
Жұмыспен қамту деңгейі, пайызбен	67,1	66,1	66,5	66,3	66,6
Жұмыссыз халық, мың адам	451,9	454,2	445,5	442,3	443,6
Жұмыссыздық деңгейі, пайызбен	5,0	5,1	5,0	4,9	4,9
Жастар жұмыссыздығының деңгейі, пайызбен (15-28 жас)*	4,2	4,4	4,1	3,9	3,8
Жұмыс күші құрамына кірмейтін адамдар, мың адам	3 715,9	3 867,4	3 855,0	3 927,3	3 907,3
Халық санындағы жұмыс күші құрамына кірмейтін адамдардың үлесі, пайызбен	29,3	30,3	30,0	30,3	30,0

* Жас шамасы бойынша жастарға жатқызу «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» Заңына сәйкес.

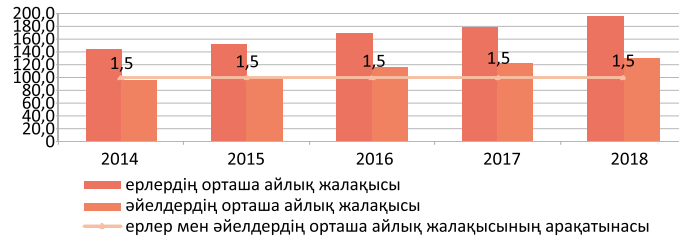
2018 жылғы жұмыссыздық деңгейі

Орташа айлық атаулы жалақы

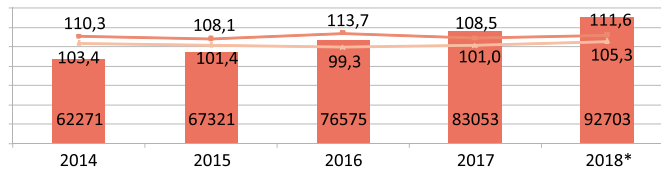
Ерлер мен әйелдердің орташа айлық жалақысы

Тұрмыс деңгейі әлеуметтік-экономикалық статистиканың мәні ретінде адамның тауарлар мен көрсетілетін қызметтерге әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесін сипаттайды. Қазақстанда тұрмыс деңгейі индикаторларын таңдау халықаралық практика мен ТМД Мемлекетаралық Статистикалық Комитетінің ұсынымдарын ескере отырып анықталды.

2018 жылы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары алдын ала деректер бойынша 92703 теңгені құрап, 2009 жылмен салыстырғанда 2,7 есеге өсті. Бұл ретте ең жоғары табыстар Атырау облысында, Нұр-Сұлтан және Алматы қалаларында, ал төмен табыстар – Түркістан облысында және Шымкент қаласында байқалды.

Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы табысының динамикасы

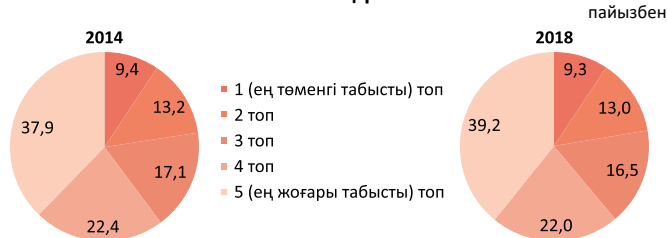

* Алдын ала деректер.

Тұрмыс деңгейін бағалау бойынша 12000 үй шаруашылықтарын зерттеу деректері төмендегіні көрсетті:

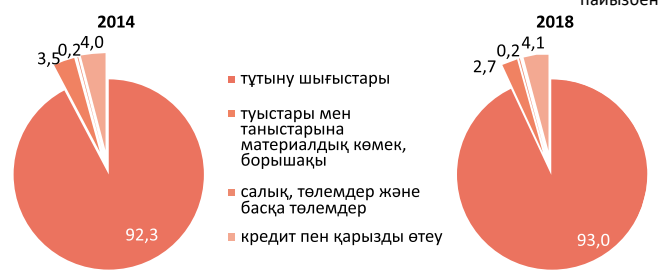
2018 жылы ең жоғарғы ақшалай табысы бар халықтың 20%-на, барлық табыстардың 40%-ға жуығы келеді, бұл орайда ең төменгі табысы бар халықтың 20%-на барлық табыстардың 10%-на жуығы келетінін көрсетті.

20 пайыздық (квильдік) топтар бойынша халық табысының үлесі

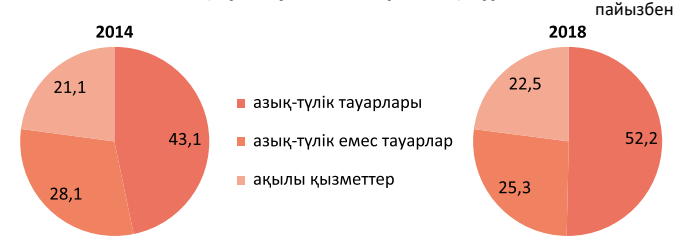

Халықтың барлық ақшалай шығыстарының құрамында ең көп бөлігі 93,0% тұтыну шығыстарына келеді. Кредит пен борышты өтеудің үлес салмағы – 4,1%, туыстары мен таныстарына материалдық көмек және алименттер – 2,7%, салықтар, төлемдер мен басқа да төлемақылар 0,2% құрады.

Халықтың ақшалай шығыстарының құрылымы

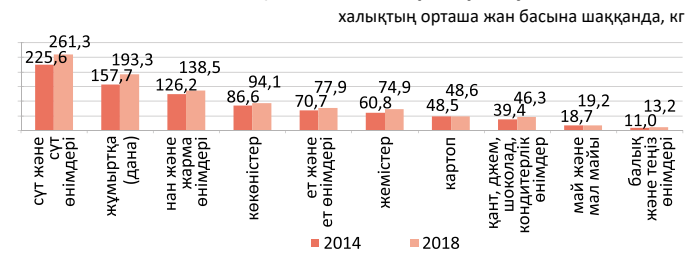
Халықтың тұтыну шығыстарының құрылымы

2018 жылы тамақ өнімдері мен алкогольсіз сусындарын сатып алу үшін бір адам орташа 271812 теңге жұмсады; үйден тыс тамақтануға – 12911 теңге; алкогольді ішімдіктерге – 4446 теңге; темекі бұйымдарына – 8839 теңге; коммуналдық қызметтер, тұрғын үйді күтіп ұстау және жөндеу – 38587 теңге; дәрімдерге, емдеу жабдықтары мен аппаратураларға – 7470 теңге; автокөлік құралдары және көлік құралдары үшін жанар-жағармай материалдарына – 23593 теңге.

Тұрмыс деңгейін бағалау бойынша үй шаруашылықтарын зерттеу қорытындылары топтардың ең көп тұтынылатын тамақ өнімдері сүт және сүт өнімдері, жұмыртқа болып табылған.

Халықтың тамақ өнімдерін тұтынуы

Үй шаруашылықтарын зерттеу нәтижесі бойынша кедей халықтың үлесі 2014 жылдан бері 1,5 есеге өсті және 2018 жылы 4,3%* құрады.

Төмен табысты халықтың үлесі (кедейлік деңгейі)

* 2018 жылғы қаңтардан бастап ең төмен күнкөріс деңгейінің құрылымы өзгерді. Азық-түлік емес тауарлар мен көрсетілетін қызметтерге жұмсалатын шығыстардың тіркелген үлесі ең төмен азық-түлік себеті құнының 45% мөлшерінде белгіленді.